

Sygn. akt VIII Cz 225/13

POSTANOWIENIE

Dnia 26 kwietnia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Toruniu VIII Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO. Katarzyna Borowy (spr.)

Sędziowie: SO. Włodzimierz Jasiński, SO. Jadwiga Siedlaczek

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 26 kwietnia 2013 r.

sprawy z powództwa **J. N.**

przeciwko **B. N.**

o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym

na skutek zażalenia powoda

od postanowienia Sądu Rejonowego w Toruniu

z dnia 13 marca 2013 r.

sygn. akt I C 1501/12

p o s t a n a w i a :

1. **oddalić zażalenie,**

2. **zasądzić od powoda J. N. na rzecz pozwanej B. N. kwotę 60 zł (sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 13 marca 2013 r. Sąd Rejonowy w Toruniu umorzył postępowanie oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 617 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd ten wskazał, że pismem złożonym w dniu 20 lutego 2013r. w Sądzie Rejonowym pełn. powoda cofnął pozew i wnosił o nieobciążanie powoda kosztami strony pozwanej z uwagi na jej zachowanie w trakcie procesu. Na cofnięcie pozwu zgodę wyraziła pozwana wnosząc jednocześnie o zwrot kosztów procesu. Cofnięcie pozwu uznano za dopuszczalne w świetle art. 203 §4 kpc. Wobec powyższego na podstawie art. 355 §1 i 2 kpc w zw. z art. 203 §1 orzeczono jak w sentencji. Jednocześnie w myśl art. 98 §1 kpc orzeczono o kosztach procesu nakazując powodowi zwrot kosztów zastępstwa procesowego i opłaty skarbowej od pełnomocnictwa nie znajdując podstaw dla zastosowania w niniejszej sprawie szczególnej instytucji z art. 102 i art. 103 kpc.

Na powyższe postanowienie zażalenie wniósł powód w części dotyczącej zasądzenia od powoda J. N. na rzecz pozwanej B. N. kwoty 617 zł tytułem zwrotu kosztów procesu tj w punkcie 2 postanowienia, zarzucając niedostateczne

rozważenie okoliczności, które legły u podstaw cofnięcia pozwu, a w konsekwencji błędne ustalenie, iż w niniejszej sprawie nie zachodzą przesłanki do zastosowania względem powoda instytucji z art. 102 oraz art. 103 kodeksu postępowania cywilnego.

Powołując się na powyższy zarzut, powód wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia w punkcie 2 poprzez zastosowanie instytucji z art. 102 i art. 103 kpc i nieobciążanie powoda kosztami procesu.

Powód wskazał, że przyczyną wycofania wyżej wymienionego pozwu była okoliczność, iż pozwana B. N. w trakcie procesu dokonała sprzedaży spornej nieruchomości. Tym samym podstawą wniosku o nieobciążanie powoda kosztami strony pozwanej oraz przesłanką do zastosowania instytucji z art. 102 oraz art. 103 kpc było zachowanie pozwanej, która bez wiedzy powoda w trakcie toczącego się procesu wyzbyła się spornej nieruchomości.

Przepis art. 102 kpc ustanawia zasadę słuszności, która stanowi odstępstwo od zasady odpowiedzialności za wynik procesu. Instytucja ta ma charakter szczególny, wyklucza stosowanie wszelkich uogólnień, a jej zastosowanie wymaga wystąpienia wyjątkowych okoliczności. Kodeks postępowania cywilnego nie konkretyzuje pojęcia wypadków szczególnie uzasadnionych, pozostawiając ich kwalifikację sądowi, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy. W niniejszej sprawie wyrażona w art. 102 kpc zasada słuszności, znajduje zastosowanie przy uwzględnieniu zawartej w art. 103 kpc zasady zawinienia, zgodnie z którą niezależnie od wyniku sprawy sąd może włożyć na stronę lub interwenienta obowiązek zwrotu kosztów, wywołanych ich niesumiennym lub oczywiście niewłaściwym postępowaniem. Zasada zawinienia stanowiąca kolejny wyjątek od zasady odpowiedzialności za wynik procesu, w omawianym przypadku wyraża się poprzez oczywiście niewłaściwe zachowanie pozwanej, która w trakcie procesu dokonała sprzedaży spornej nieruchomości, czyniąc proces bezprzedmiotowym. Wskazany w art. 103 § 2 kpc zakres zachowań stanowiących niesumienne lub oczywiście niewłaściwe zachowanie jest jedynie przykładowy (postanowienie SN z dnia 30 października 1969 r., II PR 372/69, OSP 1970) i może dotyczyć wszystkich działań naruszających normy procesowe. Zachowanie pozwanej polegające na wyzbyciu się spornej nieruchomości w trakcie procesu, spowodowało iż postępowanie sądowe stało się bezprzedmiotowe, skutkując jedynie powstałymi kosztami jego zainicjowania oraz prowadzenia. W tym stanie rzeczy, biorąc pod uwagę treść art. 103 § 1 kpc, należy uznać, iż było to zachowanie oczywiście niewłaściwe.

Warto wskazać również, iż uzasadnienie postanowienia Sądu I instancji w przedmiocie zasądzenia od powoda na rzecz pozwanej kwoty 617 zł, opiera się wyłącznie na jednym, kategorycznym stwierdzeniu, iż w omawianej sprawie nie istnieją przesłanki dla zastosowania instytucji z art. 102 oraz art. 103 kpc. W postanowieniu z dnia 13 marca 2013 r. Sąd I instancji umorzył postępowanie o uzgodnienie stanu księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, jednak nie odniósł się do wskazanej przez powoda przyczyny wycofania pozwu, która jednocześnie stanowi podstawę dla wniosku powoda o nieobciążanie go kosztami procesu na rzecz strony pozwanej.

W odpowiedzi na zażalenie pozwana wniosła o jego oddalenie oraz zwrot kosztów postępowania zażaleniowego wg norm przepisanych.

Zdaniem pozwanej zażalenie jest bezzasadne. Cofnięcie pozwu jest przejawem dyspozycyjności powoda, który jako inicjator procesu i jego gospodarz decyduje o dalszym prowadzeniu postępowania. Zgodnie z art. 203 § 2 k.p.c., w razie cofnięcia pozwu na żądanie pozwanego powód zwraca mu koszty, jeżeli sąd już przedtem nie orzekł prawomocnie o obowiązku ich uiszczenia przez pozwanego.

Z uwagi na to, że w piśmie procesowym z dnia 5 marca 2013 r., w którym pozwana wyrażała zgodę na cofnięcie pozwu przez powoda, zażądała ona również zasądzenia należnych kosztów procesu, zaskarżone orzeczenie Sądu w zakresie, w jakim nakazuje powodowi zwrot kosztów zastępstwa procesowego i opłaty skarbowej, jest zasadne. Zasądzona kwota i tak została znacznie zaniżona. Zgodnie z § 8 pkt 8 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, w sprawach o usunięcie niezgodności między treścią wpisu w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym stawki minimalne wynoszą 50% stawki obliczonej na podstawie § 6 od wartości prawa dotkniętego niezgodnością. Zgodnie z § 6 rozporządzenia stawki minimalne przy wartości przedmiotu sprawy powyżej 200.000 zł

wynoszą 7.200 zł, a zatem w niniejszej sprawie, mając na uwadze treść § 8 pkt 8 rozporządzenia, stawka minimalna powinna wynosić 3.600 zł, nie zaś jak przyjął Sąd - 600 zł.

Zgodnie z art. 108 § 1 k.p.c. sąd w orzeczeniu kończącym sprawę w instancji ma obowiązek rozstrzygnąć kwestię ponoszenia kosztów postępowania przez strony i generalną zasadą stosowaną w tym zakresie jest wyrażona w art. 98 k.p.c. zasada odpowiedzialności za wynik sprawy, zgodnie z którą strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. W odniesieniu do odpowiedzialności z tytułu kosztów procesu, cofnięcie pozwu traktowane jest jako przegranie sprawy, zatem według pozwanej Sąd zasadnie orzekł o kosztach na podstawie art. 98 § 1 k.p.c., twierdzenie zaś powoda, że Sąd powinien odstąpić od tej zasady na podstawie art. 102 i 103 K.p.c., bowiem przesłanką ich zastosowania było zachowanie pozwanej, która bez wiedzy powoda wyzbyła w toku procesu spornej nieruchomości, jest nieuzasadnione.

Trzeba mieć na uwadze, że regulacje zawarte w art. 102 i 103 k.p.c. dotyczą dwóch różnych i niezależnych od siebie wyjątków od zastosowania zasady odpowiedzialności za wynik sprawy, a zachowanie pozwanej nie wypełnia przesłanek stosowania żadnego z nich (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 1974 r., II CZ 44/74, LexPolonica 322181).

Artykuł 103 k.p.c. ustanawia sankcję, którą sąd może zastosować wobec strony, jeżeli jej niesumienne lub oczywiście niewłaściwe postępowanie wiązało się ze zwiększeniem kosztów postępowania. Na tej podstawie sąd może obciążyć stronę tylko tymi dodatkowymi kosztami, jeśli pomiędzy owym zwiększeniem kosztów a zachowaniem się strony w postępowaniu zachodzi związek przyczynowy. Według pozwanej powód nie wskazał w jaki sposób fakt, że pozwana sprzedała przedmiotową nieruchomość, przyczynił się do zwiększenia kosztów postępowania i z oczywistych względów nie mógł tego zrobić. Skoro bowiem powód zdecydował się ze względu na tę okoliczność cofnąć powództwo, oznacza to, że zachowanie pozwanej nie tylko nie przyczyniło się do zwiększania kosztów, ale wręcz przeciwnie - spowodowało, że z uwagi na zakończenie procesu, nie będzie on generował już żadnych kosztów.

Ponadto jak wskazała pozwana, okoliczność, iż pozwana rozporządziła w toku postępowania przedmiotem swojej własności, nie może być traktowany jako postępowanie niesumienne czy oczywiście niewłaściwie w rozumieniu art. 103 k.p.c., choćby z tego względu, że ustawodawca przewidując, a ściślej - dopuszczając taką ewentualność, uregulował w art. 192 pkt 3 K.p.c. skutki takiego obrotu spraw, ustanawiając zasadę, iż nie ma on wpływu na dalszy bieg toczącego się postępowania. Innymi słowy, mimo tego, że pozwana rozporządziła sporną nieruchomością, powód nie miał w żadnym razie obowiązku cofnięcia powództwa, gdyż, jak podkreślono na wstępie, cofnięcie pozwu jest czynnością dyspozytywną powoda.

Z tych samych przyczyn, nie sposób uznać, by zbycie rzeczy objętej sporem było wypadkiem szczególnie uzasadnionym, który na podstawie art. 102 k.p.c. uzasadniałby nieobciążanie powoda kosztami postępowania. Ponadto, jak konsekwentnie przyjmuje się w judykaturze, przepis art. 102 K.p.c. ma charakter wyjątkowy, stanowi bowiem odstępstwo od zasady odpowiedzialności za wynik sprawy, będącej osnową systemu orzekania o kosztach procesu. Prawodawca pozostawia ocenę w tym zakresie sądowi, odwołując się do jego kompetencji, bezstronności, doświadczenia oraz poczucia sprawiedliwości. Ocena sądu w tym zakresie ma zatem charakter dyskrejonalny, oparty na swobodnym uznaniu, kształtowanym własnym przekonaniem oraz oceną okoliczności rozpoznawanej sprawy. W związku z tym w zasadzie nie podlega ona kontroli instancyjnej, a zmiana takiego orzeczenia o kosztach przez sąd odwoławczy powinna mieć charakter wyjątkowy i dotyczyć sytuacji oczywistego i rażąco niesprawiedliwego naruszenia wskazań do zastosowania art. 102 K.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2012 r., III CZ 10/2012, LexPolonica 3870770; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 sierpnia 2011 r., II CZ 51/2011, LexPolonica 3878391). Jak wyżej wykazano, nie sposób uznać, aby orzeczenie o kosztach w przedmiotowej sprawie naruszało w jakikolwiek sposób zasady orzekania w tym zakresie, dlatego wniosek zażalenia o zmianę zaskarżonego postanowienia nie powinien zostać uwzględniony.

SĄD OKRĘGOWY *zważył, co następuje:*

Zażalenie wniesione przez powoda nie jest uzasadnione, a zarzuty w nim zawarte nie zasługują na uwzględnienie.

Pozew w sprawie niniejszej wpłynął do Sądu Rejonowego w Toruniu w dniu 8.11.2010 r. Sprzedaż nieruchomości przez pozwaną miała miejsce w dniu 14 lipca 2011 r. – o czym wiedział powód. Pozwana udzieliła pełnomocnictwa pełnomocnikowi reprezentującego jej interesy w tym procesie w dniu 12.09.2011 r.

Składając oświadczenie o cofnięciu pozwu pełnomocnik powoda wskazał na bezprzedmiotowość kontynuowania procesu wobec sprzedaży przez pozwaną sporej nieruchomości. Wynika stąd, że przyczyny cofnięcia pozwu był znane już w lipcu 2011 i jeszcze przed ustanowieniem pełnomocnika. Mimo to powód kontynuował proces.

W ocenie Sądu Okręgowego chybiony jest zarzut naruszenia art. 103 kpc. Przepis ten przewiduje wyjątek od zasady odpowiedzialności za wynik procesu (art. 98), dopuszczając możliwość orzeczenia o kosztach na zasadzie zawinienia. Podlega on ścisłej wykładni. Jego zastosowanie wchodzi w rachubę w razie naruszenia norm procesowych przez stronę lub interwenienta.. Musi to być naruszenie kwalifikowane, noszące znamiona „niesumienne” lub „oczywiście niewłaściwego postępowania”. Chodzi tu o postępowanie strony w samym procesie, nie zaś przed jego wszczęciem lub poza nim (wyrok SN z dnia 25 sierpnia 1967 r. II PR 53/67, OSPIKA 1968. z 6, poz. 120, postanowienie SN z dnia 27 lipca 1971 r. II PZP 29/71, LEX nr 6971, a także orzeczenie SN z dnia 4 grudnia 1951 r. C 423/51, OSN 1953 nr 1 poz. 21 i wyrok SN z dnia 25 sierpnia 1967 r. II PR 53/67, OSPIKA 1968, z 6 poz. 120).

Ocena określonych zachowań jako zawinionych bądź niezawinionych należy do sądu i winna być dokonana z uwzględnieniem okoliczności konkretnego przypadku. Niesumienne lub oczywiście niewłaściwe zachowanie może np. polegać na celowym przedstawieniu dowodów z opóźnieniem lub dozowaniu ich „na raty”, bezzasadnej odmowie wydania dokumentu, spowodowanie dodatkowej rozprawy w związku z oczywiście bezzasadnym wnioskiem o przywrócenie terminu albo celowym nieuiszczeniem zaliczki na przeprowadzenie dowodu.

W ocenie Sądu Okręgowego w dacie dokonania sprzedaży nieruchomości pozwana mogła nie wiedzieć o toczącym się procesie, gdyż pierwsze doręczenie (inne niż poprzez awizo) miało miejsce już po tej dacie.

Ponadto pozwana mogła zbyć nieruchomość i było to działanie poza procesem. W konsekwencji nie można zgodzić się ze stanowiskiem apelującego, że Sąd winien zastosować art. 103 kpc., gdyż nie można mówić o jakimkolwiek naruszeniu norm procesowych przez pozwaną.

Chybiony jest również zarzut naruszenia art. 102 kpc, nie ma bowiem przesłanek by stwierdzić, że obciążenie powoda kosztami pozostaje trudne do pogodzenia z poczuciem sprawiedliwości czy zasadami współżycia społecznego.

Rację ma pozwana wskazując na to, że cofnięcie pozwu jest uzależnione wyłącznie od decyzji powoda, który składając oświadczenie w tym zakresie winien liczyć się z niekorzystnym rozstrzygnięciem o kosztach.

Jeśli faktycznie powód ocenił bezprzedmiotowość podtrzymywania żądania wobec sprzedaży nieruchomości, niezrozumiałe jest kontynuowanie procesu jeszcze przez ponad rok. Jeśli pozwana skorzystała z przysługującego jej prawa do zbycia nieruchomości nie sposób zachowanie takie ocenić jako naganne i implikujące konsekwencje w postaci zastosowania art. 102 kpc wobec cofnięcia pozwu przez powoda. Rację ma również pozwana wskazując, że Sąd I instancji zasądził koszty zastępstwa w wysokości niższej niż należne, co także pozostaje nie bez znaczenia przy ocenie czy zachodzą przesłanki do zastosowania art. 102 kpc.

Na koniec wreszcie podnieść należy, że choć uzasadnienie Sądu I instancji w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach jest dość lakoniczne to nie ma przesłanek, aby odmiennie niż uczynił to Sąd Rejonowy, ocenić brak przesłanek do zastosowania art 102 i 103 kpc. Reasumując wobec niezasadności zarzutów podniesionych w zażaleniu podlegało ono oddaleniu na podstawie art. 385 kpc w zw. z art. 397 § 2.

O kosztach za instancję odwoławczą Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 kpc w zw. z § 6 pkt. 4 i § 13 ust. 2 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163 poz. 1348 ze zm.).